

Till
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
2012-03-22

Boendeplanering för äldre i regionen Västra Söderort, reviderad 2012

Förvaltning förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd lägger anmälan till handlingarna.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Ingrid Widebäck
avdelningschef social omsorg

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö har reviderat den gemensamma äldreboendeplanen för Västra Söderort, enligt uppdrag från äldreförvaltningen.

Antalet äldre över 80 år prognostiseras minska fram till år 2018 för att därefter öka. För de äldre över 90 år väntas en kraftig ökning av antalet först åren 2030-2040. I Västra Söderort finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre som drivs i såväl egen regi som på entreprenad och av privata utförare.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av servicehus samt vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Seniorboende och trygghetsboende samt en utvecklad hemtjänst med specialteam, hemsjukvård och tillgång till dagverksamhet kan komma att innebära ett minskat behov av framförallt servicehus men även vård- och omsorgsboende.

Ärendets beredning

Planeringen har tagits fram i samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö. Ärendet har delgivits Micasa 2012-02-15 och Äldreförvaltningen 2012-02-15. De fackliga organisationerna informeras 2012-03-06.

Bakgrund

Stadsdelsnämnderna har i uppdrag att revidera sina regionvisa äldreboendeplaner från 2011 och överlämna dessa senast under januari 2012 till Äldreförvaltning för samordning. I Region Västra Söderort ingår stadsdelsnämnderna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö. Stadsdelarna har under flera år följt behovet och samverkat i planeringen av äldreboende.

Mätmetod

Äldreboendeplaneringen 2013 – 2015 för Västra Söderort bygger på Swecos (f.d. USK) prognos för 2010 - 2040 och den framskrivna prognos av befolkning och behov som Sweco tagit fram på uppdrag av Äldreförvaltningen. Samtliga uppgifter om antal bostäder i vård- och omsorgsboende och servicehus, och antal personer som bor i dessa är hämtade ur Sociala system. Där redovisas behov, resurser och planerade förändringar.

Boendeformer för äldre

Stockholms stad erbjuder flera olika boendeformer för äldre. Det finns vård- och omsorgsboende för äldre med omfattande omvårdnadsbehov, profilboende som riktar sig till äldre med särskilda behov, korttidsvård för t.ex. växelvård och avlastning för anhörigvårdare samt servicehusboende. Dessa boendeformer kräver ett biståndsbeslut.

Vård- och omsorgsboende ingår i stadens valfrihetsmodell vilket innebär att den äldre efter biståndsbedömning har möjlighet att välja vård- och omsorgsboende. För lägenhet i seniorboende och den nyare typen av boendeformen trygghetsboende, ställer sig den äldre i kö hos Bostad Stockholm. Inget biståndsbeslut krävs.

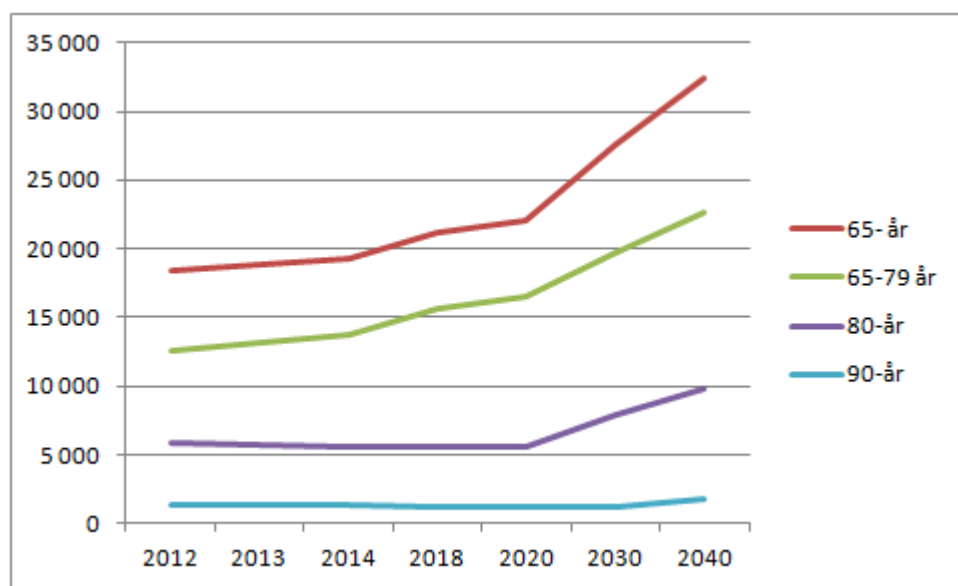
Befolkningsutveckling och behov

Sweco (f.d. USK) har på uppdrag av Äldreförvaltningen gjort en framskrivning av det framtida äldreomsorgstagandet. Som underlag ligger stadens officiella befolkningsprognos, Prognos 12 (t.o.m. 2019) med en förlängning fram till 2040

för hela Stockholms stad. Antaganden har gjorts om vissa hälsoförbättringar på lång sikt som antas medföra en lägre genomsnittlig konsumtion av äldreomsorg. Framskrivningen tar endast hänsyn till demografiska förändringar som ökad medellivslängd och ålderssammansättning. Befolkningsprognos och äldreomsorgstagare 2012-2040 för Västra Söderort presenteras nedan i valda delar.

Swecos framskrivna prognos av befolkning och behov för Västra Söderort

	2012	2013	2014	2018	2020	2030	2040
65- år	18 420	18 780	19 270	21 160	22 020	27 570	32 480
65-79 år	12 630	13 120	13 680	15 660	16 460	19 730	22 630
80-år	5 780	5 660	5 590	5 500	5 560	7 830	9 860
90-år	1 270	1 290	1 330	1 240	1 180	1 200	1 820

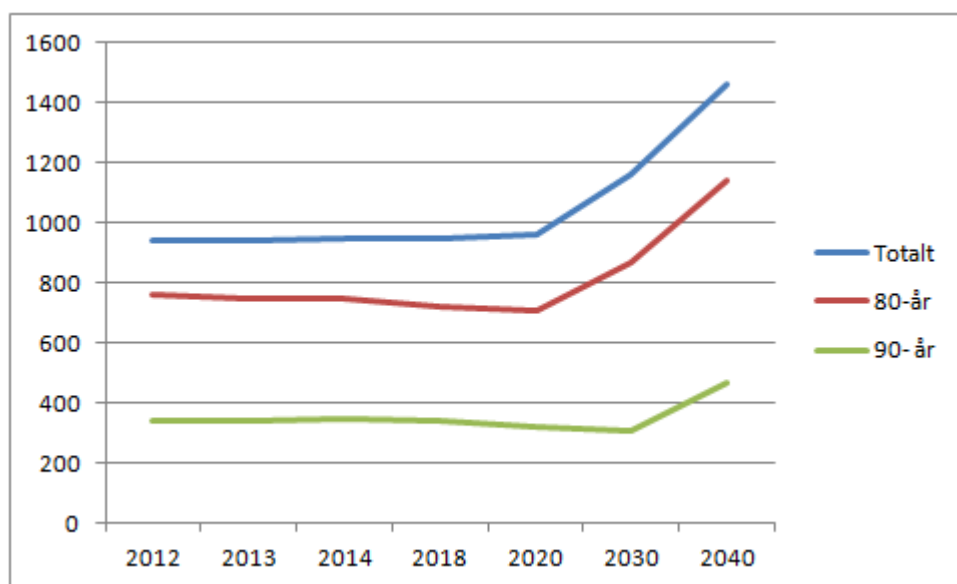

Figur 1. Befolkningsutvecklingen i Västra söderort 2012 – 2040.

I prognosen från Sweco framgår det att antalet äldre över 80 år minskar i regionen från 2012 till 2020. Antalet äldre över 90 år ökar något fram till 2014. Antalet äldre över 80 år är som lägst år 2017-2018 i regionen för att därefter öka.

Antal äldreomsorgstagare, vård- och omsorgsboende

	2012	2013	2014	2018	2020	2030	2040
Totalt	940	940	950	950	960	1 160	1 460
80-år	760	750	750	720	710	870	1 140
90- år	340	340	350	340	320	310	470

Figur 2. Antal äldreomsorgstagare, vård- och omsorgsboende 2012 – 2040.

I prognosen från Sweco framgår det att under de närmaste åren 2012-2013 beräknas det finnas ett behov av 940 platser i vård- och omsorgsboende för att därefter öka till 960 platser år 2020.

Faktiska behovet av platser december 2011

Förvaltningarna har följt upp det faktiska behovet/köp av platser i vård- och omsorgsboende och servicehusboende. I december 2011 köpte förvaltningarna ca 950 platser i vård- och omsorgsboende och profilboende. Inklusiva korttidsplatser blir det totalt ca 1000 platser.

Ca 330 personer bodde på servicehus, varav merparten i den egna stadsdelen eller inom regionen. Ca 30 personer bodde på servicehus i andra stadsdelar utanför region.

Redovisning av utbud av boendeformer och platser i Västra Söderort

Inom regionen finns vård- och omsorgsboende, profilboende och korttidsboende som drivs i egen regi, på entreprenad och privat regi. Det finns också servicehus, trygghetsboende och seniorboende.

Västra Söderort har under 2011 ett totalt utbud av ca 1400 platser i äldreboende. I regionen finns det ca 800 platser i vård- och omsorgsboende inklusive korttidsboende. Utbudet av korttidsplatser har minskat i regionen.

Utbudet av servicehuslägenheter har minskat då omvandling skett till trygghetsboende. I regionen finns det 353 servicehuslägenheter. Tidigare Skärholmens servicehus har omvandlats till trygghetsboende med 234 lägenheter. I dagsläget är cirka 65 lediga servicehuslägenheter. Det finns ingen kö till regionens servicehus.

I regionen finns det cirka 40 lediga platser på vård- och omsorgsboende och 60 personer står i kö. De personer som står i kö vill ha andra boenden än de boenden som regionen erbjuder.

Förändringar inom stadsdelarna som pågår, genomförts eller planeras handlar om omvandling av servicehus till trygghetsboende, upphandling av vård- och omsorgsboende samt planering av nya vård- och omsorgsboenden i privat regi.

Skärholmen

Våren 2011 genomförde en omvandling av Skärholmens servicehus till ett trygghetsboende, där det finns 234 lägenheter. Stadsdelen har inga servicehuslägenheter att förmedla på grund av omvandlingen till trygghetsboende.

Under juli 2013 ska fastighetsägaren Micasa färdigställa sina planer på ett seniorboende för döva, syn- och hörselskadade personer i den tomställda huskroppen om 41 lägenheter inom Skärholmens Trygghetsboende.

Verksamheten som bedrivs i egen regi i Skärholmen består av 121 platser för personer med demenssjukdom på vård- och omsorgsboende, samt profilboende med 7 platser för personer med frontallobsdemens och 11 platser för personer med sjukdomen Chorea Huntington. Ingen planerad upphandling finns. I Skärholmens finns det totalt 175 platser på vård- och omsorgsboende med inriktning somatisk och demens samt 6 korttidsplatser, som drivs i privat regi.

Avdelningen för Samhällsservice har påtalat att de försöker anpassa utbudet utifrån efterfrågan från Beställarenheten i Skärholmen. En viss flexibilitet finns för äldreomsorgen i Skärholmen.

Hägersten-Liljeholmen

Axelsbergs vård- och omsorgsboende med 54 platser drivs i egen regi liksom Axcgården med 49 platser.

Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende, 128 platser, och Åsengårdens vård- och omsorgsboende, 29 platser, drivs på entreprenad av Carema Care AB respektive Vingslaget Omsorgs AB.

Totalt finns således 260 platser i vård och omsorgsboende.

På Axelsbergs vård- och omsorgsboende finns 9 korttidsplatser som drivs i egen regi. I genomsnitt har 4 platser varit tomma under 2011. Här pågår diskussioner tillsammans med Skärholmens stadsdelsförvaltning om att bygga upp korttidsboende/avlastningsboende kombinerat med utökat anhörigstöd.

Stadsdelen har tre servicehus, Axelsberg, Fruängsgården och Trekanten med totalt 260 servicehuslägenheter. Av dessa är 52 lägenheter outhyrda, varav merparten på Axelsberg och Trekanten.

På Axelsbergs servicehus finns sedan några år tillbaks också seniorboende i Micass regi.

En privat utförare planerar att starta ett vård- och omsorgsboende i en del av f.d. Kastanjens servicehus lokaler.

Älvsjö

Före detta Långbrobergs servicehus bytte 2010 utförare till Attendo Care AB. Tillsammans med Micasa byggdes en del om till vård- och omsorgsboende.

Resterande del av servicehuset omstruktureras till trygghetsboende och beräknas vara klart under 2012. Älvsjö servicehus har 93 lägenheter. Av dessa är drygt 15 outhyrda.

Älvsjö sjukhem ingick i stadens centralupphandling av vård- och omsorgsboenden under 2010 och drivs sedan 1 november 2010 på entreprenad av Carema Care AB. Solberga vård- och omsorgsboende ingår i stadsdelsnämndens aktivitetsplan för upphandling 2014. Totalt finns det ca 215 platser.

Dagverksamhet

Inom regionen finns det en dagverksamhet som riktar sig till personer med somatiska sjukdomar och fyra dagverksamheter som är inriktade på att ge äldre med demenssjukdom stimulans samt avlastning för anhängigvårdare. Personerna har biståndsbeslut utifrån den enskildes individuella behov och kan variera från 1-5 dagar i veckan.

Dagverksamhet, ofta i kombination med hemtjänst, kan innebära att den äldre ges ökade möjligheter att bo kvar hemma, om han eller hon önskar det. Deltagarna i dagverksamhet benämns gäster.

Skärholmen

Dagverksamheten vid Sättra vård- och omsorgsboende har 28 gäster inskrivna och tar emot 15 gäster varje dag.

Hägersten-Liljeholmen

Dagverksamheten Solkatten på Fruängsgårdens servicehus har 25 gäster inskrivna och tar emot 12-14 gäster per dag.

Dagverksamheten Eternellen på Axelsbergs servicehus har 26 gäster inskrivna och tar emot 16-17 gäster per dag.

Älvsjö

Dagverksamheten på Älvsjö servicehus riktar sig till personer med somatiska sjukdomar har totalt 33 gäster inskrivna och tar emot 12 gäster per dag. Dagverksamheten ska avvecklas under första halvåret 2012.

Dagverksamheten på Solberga vård- och omsorgsboende har 18 gäster inskrivna och tar emot 10 gäster per dag.

Förvaltningarna synpunkter

I Västra Söderort finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre som drivs i såväl egen regi som på entreprenad och av privata utförare.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Enligt Swecos statistik behövs det 940 platser i vård- och omsorgsboende 2012. Det finns alltid en viss risk för överkapacitet av vård- och omsorgsboende i regionen. Valfrihetsmodellen för vård- och omsorgsboende innebär samtidigt att de äldre har rätt att välja vård- och omsorgsboende och då välja boende utanför Region Västra Söderort.

Antal äldre över 80 år förväntas minska fram till 2018 i regionen och gruppen över 90 år förväntas öka kraftigt mellan 2030 och 2040. I regionen finns det ca 970 platser i vård- och omsorgsboende och ca 30 platser i profilboende. Till detta kan ytterligare ca 35 platser i vård- och omsorgsboende tillkomma i privat drift vid Kastanjen.

Seniorboende, trygghetsboende och en alltmer utvecklad hemtjänst med specialteam, hemsjukvård och tillgång till dagverksamhet kommer att innebära ett minskat behov av vård- och omsorgsboende.

I regionen finns servicehusen, Axelsberg, Fruängsgården, Trekanten och Älvsjö. Efterfrågan på servicehus minskar år efter år. En anpassning av antal servicehuslägenheter utifrån efterfrågan har genomförts under de senaste åren och pågår fortfarande. I regionen har förvaltningarna avvecklat servicehus, framför allt till förmån för nystartade seniorboenden och trygghetsboenden. Servicehus har också byggts om till vård- och omsorgsboende.

En viktig fråga är också servicehusens standard. Hygienutrymmena på Axelsbergs och Trekantens servicehus uppfyller inte arbetsmiljökraven enligt Arbetsmiljöverket, vilket också i december 2011 fastställdes i en dom av Förvaltningsrätten. Domen innebär att vite av betydande storleksordning kommer att utgå både för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd också Micasa om inte bristerna är åtgärdade före 2012 års utgång.

Förvaltningarna ställer sig positiva till en fortsatt omstrukturering av lämpliga servicehus till trygghetsboende. Trygghetsboende är en nyare boendeform utan krav på biståndsbeslut, som på ett bra sätt kan tillgodose äldres behov av trygghet, social samvaro och självständighet. I takt med införande av trygghetsboende kommer efterfrågan på servicehusboende att minska.

Förvaltningarna kan se behovet av en översyn av rutinerna kring köhanteringen till servicehus för att få en bättre bild över behovet. Personer står idag kvar i kön till ett servicehus då de tackat nej eller erbjudits lägenhet på annat servicehus.

Förvaltningarna kommer även fortsättningsvis att följa behovet och anpassa utbudet utifrån brukarnas efterfrågan och behov.